

Länsstyrelsen
Gävleborg

YTTRANDE

2020-10-15

1 (5)

Dnr 3566-2020

Enheten för miljöanalys

Simon Mårell

010-2251478

simon.marell@lansstyrelsen.se

Regeringskansliet

Begäran om yttrande över betänkande Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning SOU 2020:10

Er beteckning: M2020/00554/Nm

Synpunkterna rör huvudsakligen åtgärdsförslagen som listas i kapitel 9 samt konsekvenserna av förslagen i kapitel 10. Övriga synpunkter presenteras efter synpunkter på åtgärdsförslagen.

Synpunkter på åtgärdsförslagen

Utredningens förslag 1 (sid. 174):

Länsstyrelsen är positiv till förslaget och vill vidare lyfta att detta bör samordnas med vattenförvaltningens åtgärdsprogram och ingå som en riktad åtgärd till kommunerna. Lokala åtgärdsplaner framtagna av kommunerna i en mer detaljerad skala medför förhoppningsvis att kommunerna upplever åtgärderna mer relevanta och tydliga.

Utredningens förslag 2 (sid. 177):

Länsstyrelsen är positiv till förslaget men vill se ett förtydligande av vilken roll länsstyrelsen skulle få gentemot kommunerna.

Utredningens förslag 3 (sid. 179):

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Utredningens förslag 4 (sid. 180):

Länsstyrelsen är positiv till förslaget men ser också en risk kopplat till kommunernas finansiering för att klara etappmålet. En förstärkning av LOVA-stödet (utredningens förslag 12) kan enbart finansiera en samordningsfunktion samt framtagande av lokala åtgärdsplaner. LOVA-medel kan ej finansiera

Postadress Länsstyrelsen, 801 70 Gävle

Besöksadress Borgmästarplan

Telefon 010-225 10 00

E-post gavleborg@lansstyrelsen.se

Webb lansstyrelsen.se/gavleborg

FB facebook.com/lansstyrelsengavleborg

tillsyn och åtgärdande av enskilda avlopp. Länsstyrelsen vill även se ett förtydligande av termerna ”kust- och sjönära”.

Utredningens förslag 5 (sid. 182):

Länsstyrelsen saknar en precisering av omfattningen på minskningen. Enligt nuvarande formulering uppnås etappmålet även vid minimal minskning. Dessutom är länsstyrelsens uppfattning att det redan idag används stallgödsel i stor omfattning – i Gävleborg men också i Sverige som helhet. I och med detta minskar etappmålets relevans. Länsstyrelsen anser att det ger större effekt att fokusera på förbättrade kunskapsunderlag, rådgivning och metoder för optimerad näringstillförsel och minskat näringsläckage.

Utredningens förslag 6 (sid. 184):

Länsstyrelsen behöver få kännedom om vilken metod Vattenmyndigheten använt för att kunna ta ställning till förslaget. Om Vattenmyndigheten har anpassat behovet utifrån redan befintliga finansieringsmöjligheter skulle utökade finansieringsmöjligheter, exempelvis förstärkning av LOVA (utredningens förslag 12), i så fall påverka behovet.

Utredningens förslag 7 (sid. 185):

Länsstyrelsen anser att det finns en risk med att en åtgärds syfte blir styrande för lagskyddets omfattning. Länsstyrelsen bedömer att förslaget ytterligare skulle komplicera strandskyddslagstiftning och leda till betydande inkonsekvenser för restaurerade våtmarker och dammar. Det finns ett stort antal dammar där strandskyddet fyller en viktig funktion, och dessa områden behöver skyddas även efter restaureringsåtgärder.

Utredningens förslag 8 (sid. 189):

Länsstyrelsen anser att det finns en risk med att en åtgärds syfte blir styrande för lagskyddets omfattning. Länsstyrelsen bedömer att biotopskyddet i många områden fyller en viktig funktion och behöver finnas kvar även efter restaureringsåtgärder. Restaurering av våtmarker gynnar i de flesta fall biologisk mångfald och ökar skyddsvärdena.

Utredningens förslag 9 (sid. 191):

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Utredningens förslag 10 (sid. 192):

Länsstyrelsen anser att detaljnivån i översiktsplaner är alltför övergripande för att ange vattenområden som är lämpliga för odling av blå fånggrödor. Att precisera lämpliga områden för vattenbruk är passande, men vattenbruk kan även inkludera fiskodlingar och liknande med risk för omvänd effekt ur övergödningssynpunkt. Från och med 1:a april 2020 träder även lagändringar i kraft i Plan- och bygglagen (2010:900, kapitel 3) som ger kommuner större frihet att utforma översiktsplaner.

Utredningens förslag 11 (sid. 194):

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Utredningens förslag 12 (sid. 194):

Länsstyrelsen är positiv till förslaget. Däremot kan LOVA-medel användas till åtgärder som inte är relaterade till övergödning. Man bör därför besluta om de utökade LOVA-medlen ska öronmärkas till övergödningståtgärder.

Utredningens förslag 13 (sid. 196):

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Utredningens förslag 14 (sid. 199):

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Utredningens förslag 15 (sid. 203):

Länsstyrelsen är positiv till förslaget men vill skicka med några synpunkter. Hästhållningen är på många olika sätt en viktig del i en levande landsbygd, bidrar till att mark hålls öppen samt är en betydelsefull inkomstkälla för lantbruket i sin roll som foderkonsument. Det är därför, för att andra politiska mål ska kunna uppnås, viktigt att man i arbetet med detta uppdrag verkar i samråd med representanter för hästnäringen och att de förutsättningar som råder för stora delar av landets hästhållning beaktas så att de nya bestämmelserna blir praktisk möjliga att genomföra. Som exempel, så innebär rådande djurskyddsbestämmelser att hästar ges daglig möjlighet till utevistelse. De flesta hästar hålls på stall under natten, alternativt på lösdrift, vilket innebär att behovet av att använda mark i närheten av stall kontinuerligt är stort. Möjligheten att som i annan djurhållning rotera markanvändning är betydligt mera begränsad. Det kan även vara lämpligt att skilja på föreskrifter för fastigheter med fler än till exempel 3–4 hästar och eventuellt lokala bestämmelser för de med färre hästar.

Utredningens förslag 16 (sid. 206):

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Utredningens förslag 17 (sid. 207):

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Övriga synpunkter

Kväve- och fosforbegränsning i olika vatten

Länsstyrelsen saknar ett djupare resonemang i utredningen kring vilka vatten som är kväve- respektive fosforbegränsade och hur detta påverkar åtgärdsarbetet. Traditionellt brukar sötvatten benämnas som fosforbegränsade och marina vatten som kvävebegränsade. Gällande sötvatten pågår diskussioner huruvida kväve orsakar övergödningssymptom i skogslandskap. Om så skulle vara fallet behöver både vattenförvaltningen och åtgärdsarbetet i nordliga sötvatten ställa om till att mer aktivt arbeta med kväve.

För Östersjön är begränsande näringsämne en högaktuell fråga då det förekommer en stark salinitetsgradient från norr till söder, och vattnet snarare är bräckt än marint. Exempelvis för kustvatten i Gävleborg har det visat sig att fosfor huvudsakligen är det begränsande ämnet. Detta skapar följdfrågor huruvida kväve ska inkluderas i vattenförvaltningen och i det generella åtgärdsarbetet i länet. Även om kväve inte verkar ge lokala övergödningseffekter i Gävleborgs kustvatten finns risk att vattenutbyte medför att kvävet förr eller senare transporteras till områden där övergödningssymptom kan uppstå. I sydligare delar av Östersjön är reduktion av kväve ett viktigt inslag i åtgärdsarbetet.

Klimatförändringar och övergödning

Länsstyrelsen saknar generellt betydelsen av klimatets förändring och dess inverkan på övergödningssproblematiken i utredningen. Inom de lokala åtgärderna måste anpassning ske till de konsekvenser klimatförändringarna kommer att innebära – exempelvis förändrade flödesmönster, ökande skyfall både i intensitet och intervall, växtsäsongens utökade längd samt värmeböljor och torka. Under kapitel 8.1.7 nämns de multifunktionella effekterna som våtmarker bidrar till och att de multifunktionella nyttorna kan vara en stark drivkraft för att få igenom åtgärder. Det bör läggas till att våtmarker även kan fungera som klimatanpassningsåtgärder. För att öka kvarhållandet av näringsämnen i landskapet ser vi att det är viktigt att nämna klimatets förändringar med de klimateffekter som följer.

Oklarheter kring den nationella planen mot övergödning

I utredningen framgår att den så kallade nationella planen mot övergödning är ett förslag som utredningen övervägt, men valt att ej gå vidare med. Trots detta omnämns den nationella planen mot övergödning på flertalet ställen.

- Sid. 197 kopplat till resultatbaserat stöd inom landsbygdsprogrammet:
Priserna bör kopplas till de prioriteringar som görs enligt den nationella planen mot övergödning.
- Sid. 207 vad gäller stöd till näringsupptag från havet:
Ersättningarna bör kopplas till de prioriteringar och rekommendationer som formuleras i den nationella planen mot övergödning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Per Bill med handläggare Simon Mårell som föredragande. I handläggningen har enheterna för samhällsplanering, skydd av natur, hållbar utveckling, jordbrukarstöd, livsmedelskedjan, sällskapsdjur och häst samt miljöanalys deltagit. I den slutliga handläggningen har också länsråd Veronica Lauritzsen, avdelningschef Joakim Hellgren och enhetschef Maria von Hofsten medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.